

ανθεκτικά σε διαλύματα και λευκαντικά. Δοκιμαστικά έχουν παραμείνει για εκατό ώρες κάτω από ένα μηχάνημα ξεθωριάσματος, διαδικασία που αντιστοιχεί σε εκατό χρόνια έκθεσης σε ηλιακή ακτινοβολία. Αντιστέκονται στη ξηρασία και την υγρασία για διακόσια χρόνια και έχουν την ιδιότητα να στεγνώνουν μέσα σε δεκαπέντε λεπτά.

Ελένη Λορέτζου.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΠΕΡΙΧΡΑΦΗΣ ΑΡΧΕΙΩΝ

The American Archivist, Special Section: Standards for Archival Description, vols 52,53, Fall 1989, Winter 1990.

Τα δύο τελευταία τεύχη του "The American Archivist" είναι αφιερωμένα στο ζήτημα των κανόνων περιγραφής των αρχείων. Με το ζήτημα αυτό ασχολήθηκε ειδική ομάδα εργασίας και τα άρθρα που δημοσιεύονται στο περιοδικό αποτελούν τα συμπεράσματα της. Επειδή πιστεύουμε ότι η συζήτηση αυτή παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον αποφασίσαμε να παρουσιάσουμε περιληπτικά τη θεματολογία των διαφόρων άρθρων και εισηγήσεων ενώ ελπίζουμε ότι κάποια άλλη φορά θα είναι δυνατό να δημοσιεύσουμε μεταφρασμένες τις εισηγήσεις.

Στην εισαγωγή του, σχετικά με τους κανόνες για την περιγραφή των αρχείων ο Lawrence Dowler τουίζει ότι η ταχύτατη υιοθέτηση από πολλούς αρχειονόμους του σχεδίου USNARC AMC¹ για τον έλεγχο των αρχείων και των χειρογράφων

¹Πρόκειται για την πιο διαδεδομένη στην Αμερική έκδοση του σχεδίου MARC (Machine Readable Cataloging) που χρησιμοποιείται για Archival and Manuscript Control.

αλλοιες ριζικά μέσα σε λίγα χρόνια του τσού και την ουσία των συζητήσεων που διεξάγονται σχετικά με τον τρόπο περιγραφής των αρχείων. Οι επαγγελματίες αρχειομόμοι προσπαθώντας να κατανοήσουν την ξένη γλώσσα και τις άγνωστες έννοιες του MAARC άρχισαν συζητήσεις με βιβλιοθηκάρους και άλλους επαγγελματίες της πληροφορικής για τους οποίους οι όροι αποτελούσαν ήδη μέρος του λεξιλογίου τους. Πολύ γρήγορα έγινε φανερό ότι οι αρχειομόμοι που μαζί με τους εργαζόμενους στη Βιβλιοθήκη του Κογκρέσσου ήταν συυπεύθυμοι για τη διατήρηση του USMARC AMC βρίσκονταν σε μειονεκτική θέση στις συζητήσεις αυτές. Ο κυριώτερος λόγος χι' αυτό ήταν ότι οι επαγγελματίες αρχειομόμοι δεν είχαν αναπτύξει κανόνες που να αντικατοπτρίζουν ξεχωριστές σκέψεις και ιδέες που να πηγάζουν κατευθείαν από την περιγραφή αρχειακού υλικού ούτε είχαν υιοθετήσει κάποια διαδικασία συζητήσεων σχετικά με το ζήτημα.

Την ίδια στιγμή, οι υπεύθυμοι για την καθοδήγηση των ομάδων εργασίας πάνω στη μέθοδο USMARC AMC άρχισαν να παρατηρούν αυξανόμενη απογοήτευση ανάμεσα στους αρχειομόμους από την απουσία κανόνων για την εφαρμογή του σχεδίου. Πράγματι, ελάχιστη συμφωνία υπήρχε σε ότι αφορούσε όρους και ορισμούς και δεν ήταν προφανές, με ποιά τρόπο και εάν, ένα σχέδιο USMARC ειδικά σχεδιασμένο για αρχεία και με χρησιμότητα σε εθνικό επίπεδο θα μπορούσε να συνδυασθεί με τους εσωτερικούς οδηγούς και τις άλλες περιγραφικές πρακτικές ενός αρχειοστασίου. Παρ' όλα αυτά είχε γίνει αντιληπτό ότι, ενώ από τη μιά η μέθοδος USMARC AMC βοηθούσε στην ανταλλαγή πληροφοριών μέσα στα πλαίσια μιας εθνικής βάσης δεδομένων από την άλλη υπήρχε ελάχιστη συμφωνία ανάμεσα στους αρχειομόμους αν οι κανόνες αυτοί είχαν κάποια ευρύτερη χρησιμότητα. Στην πραγματικότητα ελάχιστοι αρχειομόμοι ήταν σίγουροι ότι γνώριζαν τι σημαίνει ακριβώς περιγραφή αρχειακού υλικού.

Πολλοί αρχειομόμοι κατελήγει ο Lawrence Dowler ακόμα και ενστικτωδώς αντιλαμβάνονταν ότι τα αρχεία διαθέτουν τη δική

τους δυναμική, και ότι η περιγραφή των αρχείων απαιτεί ένα βαθμό ελαστικότητας για τον αποτελεσματικότερο έλεγχο τους. Πάντα πιστεύαμε, συνεχίζει ο ίδιος, ότι αυτό που χρειάζονται οι αρχειονόμοι δεν είναι μιά σειρά από κατανοητούς κανόνες αλλά μια διαδικασία που θα επιτρέψει την εκτίμηση και την υιοθέτηση εκείνων των κατευθύνσεων και κανόνων που θα καλύτερέσουν τον έλεγχο και θα διευκολύνουν την προσπέλαση των αρχείων.

Η εισήγηση της Lisa B. Weber με θέμα "Archival Description Standards: Concepts, Principles and Methodologies" αναφέρεται στις έννοιες, αρχές και μεθοδολογία που συνδέεται με τους κανόνες περιγραφής αρχείων. Αρχικά προσπαθεί να δώσει έναν ορισμό στις λέξεις "κανόνες περιγραφής αρχείων" και στη συνέχεια να παρουσιάσει τους κανόνες που ισχύουν στη βιβλιοθηκονομία σαν πλαίσιο αναφοράς ενώ παρουσιάζει περιληπτικά, τους ήδη ισχύοντες σε τρία διαφορετικά επίπεδα αρχειακούς κανόνες (data structure, data content, data value). Εξετάζει επίσης τους λόγους για τους οποίους θα έπρεπε να αναπτυχθούν κανόνες καθώς και τις αιτίες που εμποδίζουν την εμφάνισή τους και ερευνά δυνατότητες μελλοντικής ανάπτυξης και άλλων κανόνων. Στο επόμενο τεύχος του ίδιου περιοδικού υπάρχει άλλο άρθρο της Lisa B. Weber με θέμα "The "Other" USMARC Formats: Authorities and Holdings. Do We Care to be Partners in this Dance, too?".

Η εισήγηση του David Bearman με θέμα "Description Standards: A Framework for Action" αναφέρεται στο αυξανόμενο βάρος των ηλεκτρονικών αρχείων που υποχρεώνει τους αρχειονόμους να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί στον τρόπο περιγραφής των δεδομένων των εγχρόνων που κατέχουν. Κατά τον ίδιο οι αρχειονόμοι θα πρέπει να συμμετέχουν στην ανάπτυξη κανόνων περιγραφής αρχείων ώστε να αποκτήσουν τις αναγκαίες γνώσεις για την περιγραφή ηλεκτρονικών αρχείων. Σημειώνει επίσης τις προσπάθειες για τη δημιουργία νέων κανόνων, και προτείνει κριτήρια για την αξιολόγηση των κανόνων που προτείνονται.

Η εισήγηση του Richard Szary με θέμα "Archival Description Standards: Scope and Criteria" τονίζει ότι οι αρχειονόμοι γίνονται καθημερινά μάρτυρες μιάς προσπάθειας για την ανάπτυξη και υιοθέτηση κανόνων περιγραφής αρχείων που προέρχεται από μια επιθυμία ανταλλαγής περιγραφικών πληροφοριών ανάμεσα σε διαφορετικά αρχειοστάσια κάνοντας χρήση πιά αποτελεσματικής και οικονομικής τεχνολογίας. Στα πλαίσια της προσπάθειας αυτής δεν έγινε όμως ευτελώς κατανοητό το κόστος και τα όρια που συνοδεύουν την ανάπτυξη και τη χρήση των κανόνων. Η εισήγηση προσπαθεί να συγκεντρώσει την προσοχή στη διαδικασία καθορισμού κανόνων και στα απαραίτητα κριτήρια για την εκτίμηση της ποιότητας των προτεινομένων κανόνων. Στο επόμενο τεύχος του ίδιου περιοδικού υπάρχει δεύτερη εισήγηση του Richard Szary με θέμα: "Archival Applicability of External Guidelines for Data Structures".

Η εισήγηση του H. Thomas Hickerson με θέμα "Standards for Archival Information Management Systems" αναφέρει ότι για να αξιολογήσει κανείς τη χρησιμότητα καθιέρωσης κανόνων για τα συστήματα διαχείρισης πληροφοριών χρειάζεται η ανάλυση επτά λειτουργικών προϋποθέσεων που υιοθετήθηκαν είτε σαν γενικά εργαλεία είτε για την εφαρμογή ειδικών συστημάτων σε ιδιαίτερα θεσμικά πλαίσια ή σε περιβάλλον δικτύου. Ο συχραφέας αναγνωρίζει τη ιδιαιτερότητα των διαφόρων περιβαλλόντων μέσα στα οποία πρέπει να λειτουργήσει το αρχειακό πληροφοριακό σύστημα και τέλος περιγράφει τις συνιστώσες ενός πληροφοριακού συστήματος που οι κανόνες θα έπρεπε να επιλύσουν.

Η εισήγηση της Victoria Irons Walsh με θέμα "The Role of Standards in the Archival Management of Electronic Records" τονίζει ότι οι τελικοί κανόνες που αναπτύχθηκαν στους διεθνείς οργανισμούς καθορισμού κανόνων για τη διευκόλυνση της ανταλλαγής δεδομένων ανάμεσα σε συστήματα υπολογιστών θα μπορούσαν να εφοδιάσουν τους αρχειονόμους με μηχανισμούς εξασφάλισης μακρόχρονης αξιολόγησης και χρήσης πληροφοριών αποθηκευμένων σε ηλεκτρονική μορφή. Το προσωπικό των

εθνικών αρχείων του Καναδά και των ΗΠΑ και στα Ηνωμένα Έθνη έχει πραγματοποιήσει σημαντικές μελέτες για το ζήτημα αυτό. Η συγγραφέας αναλύει τα συμπεράσματα των μελετών περιγράφει την οργάνωση και τη διαδικασία που ακολουθήθηκε από τους κυριώτερους εθνικούς και διεθνείς οργανισμούς ανάπτυξης κανόνων και αναφέρεται περιληπτικά σε 13 κανόνες που έχουν τις μεγαλύτερες εν δυνάμει δυνατότητες να χρησιμοποιηθούν σε αρχεία.

Η εισήγηση της Kathleen D. Roe με θέμα "From Archival Gothic to MARC Modern: Building Common Data Structures" τονίζει ότι οι αρχειονόμοι ποτέ δεν κατόρθωσαν να αναπτύξουν ένα πλαίσιο που θα μπορούσε να προμηθεύσει ένα συνεπές περιγραφικό πληροφοριακό σχέδιο για αρχειακά σύνολα με αποτέλεσμα σύγχυση και αναποτελεσματικότητα για τους αρχειονόμους και ερευνητές. Αναλύει διεξοδικά εγχειρίδια που αναφέρονται στην περιγραφή αρχείων και αναφέρει τις πληροφορίες που συνήθως κρίνονται απαραίτητες να περιλαμβάνονται στους καταλόγους και τα ευρετήρια.

Η εισήγηση του Leon J. Stout με θέμα "Doing it by the Numbers: Standard Statistics for Describing Archives" αναφέρει ότι ο ορισμός που έδωσε η ομάδα εργασίας για την περιγραφή αρχείων περικλείει όχι μόνο βιβλιογραφικά δεδομένα και ευρετήρια αλλά και συλλογή και ανάλυση διοικητικών και στατιστικών στοιχείων σχετικών με τους θεσμούς των αρχείων και το υλικό τους. Ο συγγραφέας εξετάζει διάφορες προσπάθειες τυποποίησης των διαδικασιών συγκέντρωσης στατιστικών πληροφοριών σχετικών με βιβλιοθήκες και αρχεία.

Η εισήγηση του Marion Matters "Reconciling Sibling Rivalry in the AACR2 "Family": The Potential for Agreement on Rules for Archival Description of All Types of Materials" τονίζει ότι οι αρχειονόμοι αλλά και οι άλλοι που αντιμετώπισαν το ζήτημα της καταλογογράφησης ειδικών αρχειακών υλικών ψάχνουν για τρόπους που θα επιλύσουν το ζήτημα της αντιφατικότητας ανάμεσα σ' ένα αριθμό εξειδικευμένων

εγχειριδίων που στόχευαν στην ανάπτυξη και επεξήχηση των κανόνων που παρουσιάζονται στο "Anglo-American Cataloguing Rules, 2nd edition (AACR2).

Η εισήγηση της Sharon Gibbs Thibodeau με θέμα "External Technical Standards for Data Contents and Data Values: Prospects for Adoption by the Archival Community" αναφέρει ότι ορισμένοι επαναλαμβανόμενοι τύποι πληροφοριών όπως π.χ. ημερομηνίες, ώρα, γεωγραφικοί τόποι, γλώσσα, χρησιμοποιούνται εκτεταμένα στην επεξεργασία δεδομένων και με τον τρόπο αυτό αναπτύχθηκαν και υιοθετήθηκαν κατάλογοι κωδικοποιημένων κανόνων (data value) ή κανόνες για σχέδια για την εισαγωγή των πληροφοριών (data contents). Πολλά από αυτά έχουν άμεσες εφαρμογές στα αρχειακά πληροφοριακά συστήματα. Η συγγραφέας περιγράφει ποιοί παράγοντες πρέπει να ληφθούν υπ όψη από την αρχειακή κοινότητα πριν τους χρησιμοποιήσει.

Η εισήγηση της Harriet Ostroff με θέμα "Subject Access to Archival and Manuscript Material" ασχολείται με το ζήτημα της ορολογίας που χρησιμοποιείται στην καταλογογράφηση και που πολύ συχνά παρουσιάζει πρόβλημα όταν χρησιμοποιείται για τη καταλογογράφηση αρχειακού και χειρόγραφου υλικού.

Τέλος ο Jean E. Dryden στην εισήγηση του "Dancing the Continental: Archival Descriptive Standards in Canada" αναφέρεται τους κανόνες περιγραφής αρχείων που υιοθετούνται τελευταία στον Καναδά.

Ν. Παντελάκης.